

Plan för tillsyn av tobaksprodukter och
nikotinpreparat 2021-2025
År 2021
(bilaga 3)

Innehållsförteckning

1. ALLMÄNT	1
2. TYNGDPUNKTSOMRÅDEN	1
3.1 Inspektionernas innehåll.....	2
3.2 Objektens inspektionsfrekvens, riskklassificering samt tidsåtgång för inspektioner	3
4. PROVTAGNING	3
5. ICKE PLANENLIG TILLSYN	4
6. RESURSBEHOV	4

Bilagor:

- Bilaga 3.1 Planerade inspektioner inom tobakstillsynen 2021
- Bilaga 3.2 Registrerade objekt utanför planenlig tillsyn

1. ALLMÄNT

Kommunen ska upprätta en plan för regelbunden tillsyn över tobakslagen. I den kommunala tillsynsplanen skall hänsyn tas till det riksomfattande tillsynsprogrammet för tobakslagen (TobL 84 §).

Hälsoinspektionens tobakstillsyn grundar sig på tobakslagen (549/2016). I enlighet med lagens 8 § ska kommunen inom sitt område sörja för den lokala verksamheten för rökavvänjning. Kommunen ska inom sitt område övervaka:

- 1) Efterlevnaden av bestämmelserna om försäljning och annan överlåtelse av tobaksprodukter, tobakssurrogat, rökstillbehör, elektroniska cigaretter och nikotinvätskor samt bestämmelserna om egenkontroll.
- 2) Efterlevnaden av bestämmelserna om förbud mot marknadsföring och framläggande.
- 3) Efterlevnaden av bestämmelserna om rökförbud och rökrestriktioner.

Hälsoinspektionen övervakar även försäljningen av nikotinpreparat enligt läkemedelslagens (395/1987) 54 a-e §.

2. TYNGDPUNKTSOMRÅDEN

Med hjälp av tyngdpunktsområden för tobakstillsynen riktas resurserna planenligt och riskbaserat. Utmaningar för tillsynen orsakade av ändringar i lagstiftningen beaktas också genom att dessa prioriteras som tyngdpunktsområden.

Hälsoinspektionen väljer tyngdpunktsområden enligt det riksomfattande tillsynsprogrammet för åren 2020-2024. Tyngdpunktsområden beskrivs i tabellen nedan.

Verksamhetsår	2020	2021	2022	2023	2024
Tyngdpunktsområde	Förebygga olaglig handel och myndighetssamarbete		Produkt- och marknadsföringstillsyn		
	Stöd av egenkontrollen och samarbete med instanser som arbetar med att förebygga missbruk				

Tabell 1. Tyngdpunkter för tobakstillsynen 2020-2024

Bestämmelserna om rökrum i restauranger trädde i kraft år 2007. De äldsta rökrummen är således över 10 år gamla. För att rökrummen ska vara ändamålsenliga är det av väsentlig betydelse att de har underhållits med jämna mellanrum. I tillsynen över restaurangernas rökrum är det viktigt att kontrollera att restaurangen fullgjort sina egenkontrollsskyldigheter i fråga om rökrummet och fästa vikt vid utrustningens underhåll och funktion. Rök får inte spridas från rökrummet till de rum där rökning är förbjuden.

Chefen för miljöhälsovården säkerställer att tyngdpunktsområden beaktas i det praktiska genomförandet av tillsynen. Tyngdpunktsområdena sätts in i hälsoinspektionens egna arbetsplaner. Information om eventuella tillsynsprojekt skickas ut av Valvira när dessa blir aktuella.

3. INSPEKTIONER

Syftet med en inspektion enligt tobakslagen är att utreda huruvida inspektionsobjektets lokaler och verksamhet uppfyller kraven i tobakslagen. Vid behov ges anvisningar, åtgärdsuppsättningar och föreskrifter så att lagens villkor ska uppfyllas.

Tobaksinspektioner kan genomföras samtidigt som man utför annan tillsyn inom miljö- och hälsoskyddet eller som separata inspektioner. Exempelvis vid annan planerlig inspektion som görs i livsmedelsbutiker och kiosker är det naturligt att också kontrollera försäljningen av tobak och reklamförbud med stöd av tobakslagen. I vissa inspektionsobjekt enligt hälsoskyddslagen, såsom i daghem och läroanstalter, är det i anslutning till inspektioner i enlighet med hälsoskyddslagen ofta motiverat att också kontrollera iakttagandet av tobakslagen. Om det i samband med inspektionen upptäcks brister i iakttagandet av tobakslagen utförs en inspektion enligt tobakslagen i inspektionsobjektet.

Detaljhandelsplatser för nikotinpreparat inspekteras enligt läkemedelslagen. I samband med tobaksinspektioner övervakas att försäljningen av nikotinpreparat sker i enlighet med detaljhandelstillståndet och läkemedelslagen.

3.1 Inspektionernas innehåll

De planerade tobaksinspektionernas innehåll definieras i checklistor i Valviras extranetsystem för miljö- och hälsoskyddet under fliken "Asiakirjamallit". Hälsoinspektionen i Jakobstad har inte egna checklistor för tobakstillsyn. Vid planerade inspektioner enligt läkemedelslagen används hälsoinspektionens egna checklista.

Inspektioner görs i huvudsak utan förhandsanmälan.

Planerad inspektion

Med en planerad inspektion avses en inspektion som ingår i tillsynsplanen. En uppföljningsinspektion bokförs i dataprogrammet som planerlig ifall den baserar sig på en inspektion enligt tillsynsplanen. Även den första inspektionen vid nya tillsynsobjekt räknas som en planerad inspektion.

Uppföljningsinspektion

En uppföljningsinspektion avser en inspektion som görs för att kontrollera, att de vid en tidigare inspektion observerade bristerna, har åtgärdats.

Projektinspektion

En projektinspektion avser en inspektion som ingår i ett tillsynsprojekt, som syftar till att utreda eller främja ett visst tillsynsområde. Projekt kan utgöras av riksomfattande tillsynsprojekt eller egna lokala projekt och kan ingå i tillsynsplanen.

Förhandsinspektion

En förhandsinspektion kan utföras på begäran av en verksamhetsidkare.

3.2 Objektens inspektionsfrekvens, riskklassificering samt tidsåtgång för inspektioner

Tillsynsplanen för tobakslagen och läkemedelslagen uppgörs utifrån behovet av tillsyn över tillsynsobjekten.

Tillsynsobjekten registreras i dataprogrammet. I dataprogrammet registreras också prestationer såsom inspektioner och provtagningar samt den arbetstid som åtgått. För objekten enligt tobakslagen används inspektionsfrekvenser definierade i det riksomfattande tillsynsprogrammet för tobakslagen åren 2020–2024. En årlig tillsynsavgift uppbärs av innehavarna av detaljförsäljningstillstånd för tobaksprodukter och nikotinvätskor samt nikotinpreparat. Tillsynsavgiften enligt tobakslagen är av skattenatur. Inspektionsfrekvenser framkommer i bilaga 3.1. Vid objekttyper som nämns i bilaga 3.2, som gäller icke planenlig tillsyn, görs kontroller i samband med en planenlig inspektion enligt hälsoskyddslagen eller utförs inspektioner och andra tillsynsåtgärder på basen av begäran eller klagomål.

4. PROVTAGNING

Vid provtagningar med stöd av tobakslagen används främst sensoriska bedömningar. Till exempel vid kontrollbesök som gäller rökingsförbud eller -begränsningar kan man konstatera att det finns tobaksrök i luften om röken syns, ger lukt eller känns. Om personen som utför inspektionen har en sjukdom eller ett symptom som påverkar luktsinnet och som förhindrar sensorisk bedömning med hjälp av luktsinnet ska även en annan tjänsteinnehavare delta i inspektionen.

Vid inspektioner kan även spårrök användas för att utreda rökens transportvägar i t.ex. ett rökrum. Bedömning av förekomsten av tobaksrök är dock den främsta metoden för konstaterande av olägenhet till följd av rök, eftersom tobaksrök upptäcks med luktsinnet i mindre halter än vid mätning.

Vid övervakning av försäljning och reklam i enlighet med tobakslagen utförs i allmänhet inte provtagning, men i vissa situationer är det dock möjligt. Dessutom kan Valvira lämna begäran om provtagning till kommunen i enskilda ärenden som gäller övervakning av reklam eller kvalitet. Om arrangemangen i anslutning till dessa ärenden avtalas från fall till fall. Enbart provtagning utan andra kontrollåtgärder utgör inte en sådan inspektion som avses i detta program.

5. ICKE PLANENLIG TILLSYN

Utöver den regelbundna och planenliga tillsynen som ingår i den kommunala tillsynsplanen ska man även beakta annan tillsyn som åligger kommunen, och reservera arbetstids- och personresurser för den. Sådan icke planenlig tillsyn är exempelvis:

- behandling av anmälningar och ansökningar
- klagomål som gäller försäljning av tobak till minderåriga
- brott mot försäljningstillstånd, tobaksreklam, synlighållande av tobaksprodukter eller deras varumärken eller brott mot rökningförbud.
- kundkontakter samt utredningar och tillsynsåtgärder i anslutning till dem (reaktiv tillsyn)
- utlåtanden till andra myndigheter
- verksamhet som sakkunnig, rådgivare och styrande i tobakslagens frågor (t.ex. utbildningar, konsultationer)
- upprätthållande av och införande av uppgifter i datasystemet
- utveckling av verksamheten: (synlighet, riskbedömning, genomslagskraft)
- utveckling av kvaliteten på tillsynen

Till kommunens icke planenliga arbetsuppgifter har tillkommit meddelande om rökförbud i bostadssammanslutningar på basen av ansökan (TobL 79 §). En bostadssammanslutning kan hos kommunen ansöka om att kommunen meddelar rökförbud på balkongerna till lägenheterna i bostadssammanslutningens byggnad, utomhusområden som används av lägenheterna och inne i lägenheterna. Kommunen ska meddela rökförbud beträffande de utrymmen och områden som avses i ansökan, om det på grund av deras konstruktioner eller andra omständigheter är möjligt att tobaksrök annat än i undantagsfall sprider sig till en annan balkong, till de ställen där man vistas på ett utomhusområde som hör till en annan lägenhet eller in i en annan lägenhet. Kommunen ska återkalla ett rökförbud på ansökan, om förbudet inte längre är befogat på grund av förändrade omständigheter.

Objekt som inte hör till den planenliga tillsynen beskrivs i bilaga 3.2.

Tillsyn p.g.a. klagomål skall prioriteras framom den planenliga tillsynen eftersom dessa fall i allmänhet bygger på misstanke om brott mot bestämmelserna i tobakslagen.

6. RESURSBEHOV

Resursbehovet för den planenliga tillsynen har uträknats enligt de genomsnittliga tider som åtgått till motsvarande inspektioner under åren 2018-2019. Se inspektionsplanen i bilaga 3.1.

Även behovet av arbetstid för icke planmässig tillsyn beaktas vid uträkningen av resursbehovet. Sammanställning av resursbehovet ses i planens allmänna del.

Bilaga 3.1

Planerade inspektioner inom tobakstillsynen 2021

Objekttyp i enlighet med tobakslagen	Verksamhetstyp	Inspektionsfrekvens/år	Tidsåtgång / inspektion (h)	Antal objekt	Inspektioner 2021
Rökningsförbud och – begränsningar	Restaurang eller annan förplägnadsrörelse med separat rökrum	0,3	2	2	0
Tobaksprodukter: försäljning, reklam och presentation	Minutförsäljning (även partiaffärer med minutförsäljning)	0,5	2	42	21
	Partiförsäljning av tobaksprodukter	0,5	2	0	0
Objekttyp i enlighet med läkemedelslagens § 54					
Nikotinpreparat	Detaljhandelsplats för nikotinpreparat	0,3	1	26	13
SUMMA (st)				71	34
TIDSÅTGÅNG (dv)					7

Registrerade objekt utanför planenlig tillsyn

Objekt som inte hör till planenlig tillsyn

Objekttyp i enlighet med tobakslagen	Verksamhetstyp	Antal objekt
Rökförbud och -begränsningar	Barndagvård	36
	Skolor och läroanstalter	51
	Barnhem och barnskyddsenheter	6
	Övriga offentliga lokaler	122
	SUMMA (st)	215